

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

3-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 3 (5) – 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy kengashi huzuridagi Sudyalari oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urinbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrda 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Mansurov Ulug'bek Umarovich</i> FARG'ONA VODIYSI SHAHARLARIDA TIBBIYOT TIZIMIDAGI O'ZGARISHLAR (1917-1990-YILLAR)	12-20
<i>Yuldashev Ulugbek Kadirjanovich</i> O'ZBEKISTONDA PROFESSIONAL TA'LIM BOSQICHIDA DUAL TA'LIM SHAKLINING JORIY QILINISHI TARIXI	21-27
<i>Bobobekova Nargiza Ismatullayeva</i> JIZZAX VILOYATI SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMI FAOLIYATI TARIXI (XIX ASR IKKINCHI YARMI - XX ASR BOSHLARI)	28-33
<i>Esanova Nilufar</i> MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTONNING YENGIL SANOAT SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY MAMLAKATLAR BILAN HAMKORLIGI	34-37
<i>Tursunov Bekzot Yandashevich</i> QO'QON XONLIGI QO'SHININING QUROL-ASLAHALARIGA OID	38-45
<i>Давлетмуратов Куралбай Хожамуратович</i> АНТИЧНЫЕ И СРЕДНЕВЕКОВЫЕ ЗООМОРФНЫЕ МЕТАЛЛИЧЕСКИЕ ИЗДЕЛИЯ ХОРЕЗМА	46-52
<i>Raximov Bektosh, Tashmuradov Umidbek</i> AMIR TEMUR VA TEMURIYLAR DAVRIDA TASHQI DIPLOMATIK ALOQALARNING DAVLAT SIYOSIY TARAQQIYOTIDAGI AHAMIYATI	53-57
<i>Otaxanov Alisher Mamadaliyevich</i> TEMURIY MALIKALARNING ILM-FAN VA IJTIMOIIY TARAQQIYOTGA QO'SHGAN HISSALAR	58-64
<i>Xakimov Ravshan Raimovich</i> MIRZACHO'LNING ETNOEKOLOGIK MUAMMOLARI	65-74
<i>Ergashev Jahongir Yunus o'g'li</i> TURK XOQONLIGINING BOSHQARUVIDA IMPERIYACHILIK XUSUSIYATLARINING O'ZIGA XOS JIHATLARI	75-82

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Gabriel Ayodeji Ogunmola</i> ЦИФРОВОЙ ДИВИДЕНД: ИЗУЧЕНИЕ ПОТЕНЦИАЛА ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ДЛЯ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	83-96
<i>Abdullayev Altinbek Yangibayevich</i> KORXONANING KOMPLEKS ISHLAB CHIQUARISH XARAJATLARI VA QO'SHIMCHA MAHSULOT ISHLAB CHIQUARISH HISOBINI YURITISHNING USLUBIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	97-113
<i>Komolov Odiljon Sayfidinovich</i> KREDIT TASHKILOTLARINI SOLIQQA TORTISH AMALIYOTINING TAHLILI	114-123

<i>Shaislamova Nargiza Kabilovna</i> MAMLUKAT IQTISODIYOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING ROLI	124-134
<i>Qo'chqarov Baxtiyor Xoshimjanovich</i> KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING AYLANMA MABLAG'LARINI SHAKLLANTIRISH VA UNDAN SAMARALI FOYDALANISH USULLARI	135-147
<i>Abdimurodov Baxrom, Abdimurodov Bahodir</i> AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA XODIMLARGA HAQ TO'LANADIGAN HAR YILGI MEHNAT TA'TILINI RASMIYLASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH	148-152
<i>Matkarimov Inomjon, Yuldashbayev Azizullo</i> BARQAROR RIVOJLANISH VA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH	153-158
<i>Исламмутидинова Дина Файзрахмановна</i> ТРАНСФОРМАЦИЯ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ КОНЕВОДСТВА В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАНИ	159-166
<i>Ravshanov Zaxiriddin Ibragimovich</i> OVQATLANISH XIZMATLARI SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGINI RIVOJLANTIRISH BORASIDA TAVSIYALAR	167-176
<i>Джуманиязов Уббинияз Исмайл улы</i> ПРИМЕНЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ КИТАЯ	177-183
<i>To'lov Ulu'bek Toshmamatovich</i> YERLARNI BAHOLASH VA SOLIQQA TORTISHNING METODOLOGIK ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	184-193
09.00.00 – FALSAFA FANLARI	
<i>Xolmirzaev Xurshid Nakibillaevich,</i> IJTIMOIY-KASBIY FAOLIYAT JARAYONIDA SUN'IY INTELLEKTNING INSON SALOHİYATIGA TA'SIRI	194-200
<i>Tashanov Abduxoliq</i> QADIMGI SHARQ MANBALARIDA INSON BUZG'UNCHILIGI HAQIDAGI QARASHLAR ...	201-206
<i>Muhamedov Asror Asadovich</i> UCHINCHI RENESSANS POYDEVORINI YARATISHDA YUSUF XOS HOJIB FALSAFIY MEROSIDAN FOYDALANISH	207-213
<i>Жумаева Шахло Суюновна</i> ВОПРОС НРАВСТВЕННОГО СОВЕРШЕНСТВА В УЧЕНИИ АХМАДА ЯССАВИ	214-219
<i>Eshonqulov Laziz Norqobul o'g'li</i> HAJVIYLIKNING PSIXOLOGIK IJTIMOIY-MADANIY VA ESTETIK XUSUSIYATI	220-224
<i>G'ulomov Zuxriddin Baxromjon o'g'li</i> AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA YOLG'ON AXABOROTLARNING MAZMUN-MOHİYATI VA KONSEPTUAL ASOSLARI	225-231
<i>Xaitov Lazizbek Azamatovich</i> HAKIM TERMIZIYNING FALSAFIY TA'LIMOTI	232-236

<i>Ortiqov Shahriddin</i> SHAXS ESTETIK ONGI VA MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHDA TEATR SAN'ATINING O'RNI	237-241
<i>Toshboboeva Munavar</i> IJTIMOIY-MA'NAVIY MUHIT BARQARORLIGIDA XOTIN-QIZLARNING ISHTIROKI	242-248
<i>Murotov Elyor Narzillo o'g'li</i> YANGI O'ZBEKISTONNING TARAQQIYOT STRATEGIYALARINING UZVIYLIGI VA FALSAFIY TAHLILI	249-255
<i>Soipova Mavjuda Karimjanovna</i> FAZL IBN AHMAD TA'LIMOTIDA NUR VA HARAKAT MASALASI	256-260
<i>Ashurova Xurshida Sag'dullaevna</i> HOJI MUIN ZAMONDOSHI SHOKIR MUXTORINING HAYOTI VA FAOLIYATI HAQIDAGI QARASHLARI	261-264
<i>Karimov Anvarjon Lutfilloyevich</i> IBN SINO FALSAFIY MEROSIDA AXLOQI MASALASI	265-269
<i>Shakambarov Abdurashid Abdujabbarovich</i> MA'NAVIY MARGINALLASHUV DAN HIMOYALANISHDA XORIY TAJRIBASI	270-275
<i>Samadov Jonmurod</i> JALOLIDDIN RUMIY GNOSEOLOGIASINING ZAMONAVIY TAHLILI	276-280
<i>Barnoev Sanjar Qurbonovich</i> YUSUF HAMADONIYNING INSON VA KOINOT UYG'UNLIGIGA OID TA'LIMOTIDA ME'YOR MASALALARI	281-286
<i>Ярлакабов Джамшид Мамасултонович</i> СВОБОДА И НЕОБХОДИМОСТЬ КАК ВЕКТОРЫ РАЗВИТИЯ ГЛОБАЛЬНОГО ОБЩЕСТВА: РЕАЛИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ	287-291

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Isanova Feruza Tulqinovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA XALQARO HUQUQ SOHASIGA OID LESIK BIRLIK LARNING SINXRON TAHLILI	292-297
<i>Xayrullayeva Shahzoda Farhod qizi</i> O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA SALBIY VA IJOBIY HIS TUYG'ULARNI LINGVOKULTUROLOGIK TAHLILI	298-303
<i>Tadjiyeva Mastura, Umarxonova Dilafruz</i> INGLIZ VA O'ZBEK MAQOLLARIDA "BOYLIK" VA "FAQIRLIK" KONSEPTLARINING AKSIOLINGVISTIK TAHLILI	304-308
<i>Sharipova Nilufar Shaxrillo qizi</i> ZAMONAVIY DUNYO ADABIYOTIDA XALQ KULGISI ASOSIDA KELIB CHIQQAN YANGI BADIY SHAKLLAR	309-312
<i>Ochilova Gulnoza Farxod qizi</i> NUTQ BIRLIK LARI MASALASINING UMUMIY TILSHUNOSLIK DAGI TALQINI	313-316
<i>Alqarov Nazarbek Alisher o'g'li</i> IT MOTIVINING DUNYO VA O'ZBEK ADABIYOTSHUNOSLIGIDA O'RGANILISHI	317-322

<i>Abdusalomov Firuz Abduxoliqovich</i> HARBIY DISKURSDA BUYRUQNING VOQELANISHI	323-329
<i>Ruzmatova Gulnara Kulmamatovna</i> STYLISTIC AND LINGUACULTUROLOGICAL FEATURES OF IMPLICATURES IN ENGLISH AND UZBEK ANECDOTES	330-333
<i>Safarova Farida, Toshkulova Madinabonu</i> THE STUDY OF TEXT LINGUISTIC	334-337
<i>Amonova Dilshoda Azamat qizi</i> ADABIYOTDA BADIY OBRAZ TUSHUNCHASI VA UNING XUSUSIYATLARI (DEN BRAUNNING "DA VINCHI SIRI" ROMANI MISOLIDA)	338-343
<i>Sultonova Gulchehra Xusanovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILI NAMUNASI SIFATIDA AFORIZMLARNING MADANIY VA FALSAFIY JIHATLARI	344-348
<i>Makhmudova Mutabar Dustmukhammad kizi,</i> CAUSES OF STEREOTYPE OCCURRENCE	349-353
<i>Sadullaeva Matlyuba Akhrorovna,</i> NUMERIC MYSTERIES: THE ROLE OF NUMBERS AND SYMBOLISM IN "THE DA VINCI CODE"	354-359
<i>Khusenova Shosura Toshtemirovna,</i> DOCTORS' ATTITUDES TOWARD LEARNING ENGLISH: A NEEDS ANALYSIS REPORT	360-363
<i>Mamajanova G'uncha, Shakirova Saida</i> EKVIVALENTLIK VA TAFOVUT MEZONLARI ASOSIDA O'ZBEK VA INGLIZ METAFORALARINING QIYOSIY TAHLILI	364-368
<i>Saydullayeva Dilrabo Ilxom qizi</i> SODIQIY AFSHORNING "MAJMA UL-HAVAS" TAZKIRASI VA UNING O'ZBEK TAZKIRASHUNOSLIGIDAGI AHAMIYATI	369-372

12.00.00 - YURIDIK FANLAR

<i>Нурпеисов Еркеш, Ибраева Алуа, Сманова Акмарал</i> КОНСТИТУЦИОННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ТРИАДЫ В ИСТОРИЧЕСКОМ ВЫБОРЕ КАЗАХСТАНА	373-379
<i>Камалов Мансурхон Мухтарович</i> К ВОПРОСУ О КОНФЛИКТЕ ИНТЕРЕСОВ В КОРПОРАТИВНЫХ ОТНОШЕНИЯХ	380-385
<i>Komilov Avazbek Bokijonovich</i> QONUN BUZILISHI, UNING KELIB CHIQISH SABABLARI VA BUNGA IMKONIYAT YARATIB BERAYOTGAN SHART-SHAROITLARNI BARTARAF ETISH TO'G'RISIDAGI PROKUROR TAQDIMNOMASINING MAZMUNI VA UNGA QO'YILGAN TALABLAR	386-394
<i>Xolov Utkir Shomurodovich,</i> QONUNYI KUCHGA KIRGAN SUD Hujjatlari yangi ochilgan holatlar bo'yicha qayta ko'rishning ayrim masalalari	395-399
<i>Kuldoshev Ulug'bek Otabek o'g'li</i> KASB YUZASIDAN O'Z VAZIFALARINI LOZIM DARAJADA BAJARMASLIK VA XAVF OSTIDA QOLDIRISH JINOYATLARINING SUBYEKTI VA ULARNING FARQLI JIHATLARI	400-407

<i>Ибрагимова Сабина Эркиновна</i> К ВОПРОСУ О ДАЛЬНЕЙШЕЙ ИМПЛЕМЕНТАЦИИ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ПРАВОСУДИЯ НА ДОСУДЕБНОЙ СТАДИИ, В УГОЛОВНО- ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	408-413
<i>Avezov Dilshod Sadulayevich</i> MAHALLIY KENGASH DEPUTATINI CHAQIRIB OLISH MASALALARI VA UNING XUSUSIYATLARI	414-418
<i>Haydarov Jaloliddin Hamza o'g'li</i> VALYUTA QIMMATLIKLARINI QONUNGA XILOF RAVISHDA OLISH YOKI O'TKAZISH JINOYATINING PREDMETI TAHLILI	419-423
<i>Zairov Asadbek Sayfullo o'g'li</i> INKLYUZIV TA'LIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA QONUNCHILIK BAZASINING ROLI	424-432
<i>Karimov Bekmurodjon Anvarjonovich</i> BMT INSON HUQUQLARI BO'YICHA SHARTNOMAVIY ORGANLARI TIZIMINI KUCHAYTIRISH	433-442
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna</i> ZAMONAVIY OLIY TA'LIMDA KREATIVLIKNI TASHXISLASH METODIKALARINI QO'LLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	443-449
<i>Raxmatov Otabek Urinbosarovich</i> "JISMONIY TARBIYA VA SPORT PEDAGOGIKASI" FANINING BO'LAJAK JISMONIY TARBIYA VA SPORT FAOLIYATI MUTAXASSISLARINI TAYYORLASHDAGI AHAMIYATI	450-455
<i>Xamroyev Samijon Salimovich</i> SPORT TO'GARAGI MAHG'ULOTLARIGA TALABALAR QIZIQISHLARINI SHAKLLANTIRISHDA UZLUKSIZLIKNI TA'MINLASH VOSITALARI	456-461
<i>Berdiyeva Nilufar Ibodullayevna</i> TALABALARDA INSHONING MAZMUNII- MANTIQUIY BAYON QILINISHIGA DOIR BILIM, KO'NIKMA VA MALAKALARNI SHAKLLANTIRISH	462-467
<i>Ortiqov Bekruh Baxodir o'g'li</i> ZAMONAVIY VOLEYBOLCHILARNING JISMONIY TAYYORGARLIGI VA BIOMEXANIK XUSUSIYATLARI HAMDA SAMARADORLIKKA TA'SIRI	468-472
<i>Jumayeva Xulkarxon Muxammadjonovna</i> TALABALARNI INVARIANTIV VA VARIATIV TAHDIDLARDAN HIMOYALASHNING PEDAGOGIK STRATEGIYASI	473-480
<i>Avliyaqulov Tolib Xolmurodovich,</i> TALABALAR KASBIY-AXLOQIY TAYYORGARLIGIGA QADRIYATLARGA ASOSLANGAN YONDASHUV	481-486
<i>O'tashev Xasan Nematullayevich</i> OLIIY TA'LIM MUASSASASIDA SPORT ISHLARINING USTUVOR VAZIFASI SIFATIDA SPORT MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNING MUHIM JIHATLARI	487-492
<i>Axmadjanov Doniyor Baxtiyor o'g'li</i> BO'LAJAK TARIX O'QITUVCHISINING AXLOQIY YETAKCHILIGI VA KASBIY FAZILATLARI	493-500

<i>Mengliyev Bobur Normamatovich</i> O'QITUVCHILARNI PEDAGOGIK KOMPETENTLIGINI TAHLIL QILISH USULLARI	501-507
<i>Gafforov Alisher Xolmurodovich</i> PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARI RAQAMLI TA'LIM RESURLARINI LOYIHALASH, TIZIMLASHTIRISH VA UNING MAZMUNI	508-518
<i>Qurbonova Bonu Quvondiq qizi</i> BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI KITOBGA QIZIQTIRISH: SAMARALI USULLAR VA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR	519-524
<i>Zubaydullayev O'ktam Raim o'g'li</i> O'QUVCHI SHAXSINI SHAKLLANTIRISHDA SAN'ATNING O'RNI	525-529
<i>Raximov Nurillo Narzullaevish</i> BO'LAJAK MUSIQA O'QITUVCHISINI KASBIY-PEDAGOGIK FAOLIYATGA TAYYORLASH: MUAMMO VA YECHIMLAR	530-538
<i>Ergashova Munisa Hoshim qizi</i> MUSTAQIL TA'LIMNI O'YINLAR ORQALI TASHKIL ETISH	539-543
<i>Nuriddinova Madina, Nuriddinov Muhriddin</i> USING WIKI-TECHNOLOGY TO IMPROVE STUDENTS' WRITING COMPETENCE	544-552
<i>Kalekeeva Sarbinaz Turkmenbaevna,</i> O'QUVCHILARNING MANTIQUIY FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISHGA QARATILGAN ZAMONAVIY YONDASHUVLAR	553-560
<i>Nasriddinova Hulkar Komiljonovna,</i> RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING BOSHLANG'ICH SINFLAR MATEMATIKA TA'LIMIDA QO'LLANILISHI IMKONIYATLARI	561-565
<i>Evatov Saminjon Sobirovich</i> JAMOAVIY FAOLIYATNI TASHKEL ETISH ASOSIDA O'QUVCHILARNING KOMMUNIKATIV QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH	566-572
<i>Samatova Shohsanam Xolmuhammad qizi</i> BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA KOGNITIV YONDASHUV ASOSIDA TIZIMLI FIKRLASHNI SHAKLLANTIRISH TAMOIYILLARI	573-577
<i>Idrisov Mironshoh Ilyos o'g'li</i> TALABALARNI JISMONIY TARBIYA, SPORT VA TURIZM VOSITALARI BILAN SOG'LOMLASHTIRISH TIZIMINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI	578-582
<i>Nasriddinova Nilufar Shuxrat qizi</i> 1-SINF ONA TILI DARSLARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING INTENSIVLIGINI TA'MINLASH METODIKASI	583-587
<i>Yavkochdiyeva Dilafruz</i> TALABALARNI PEDAGOGIK KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASHDA "STAATE" INNOVATSION TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH	588-593

Received: 16 February 2025

Accepted: 5 March 2025

Published: 20 March 2025

Article / Original Paper

ANALYSIS OF THE SUBJECT OF THE CRIME RELATED TO THE ILLEGAL ACQUISITION OR TRANSFER OF CURRENCY VALUABLES

Haydarov Jaloliddin

Tashkent State University of Law

3rd-year doctoral studentdoctoral student of KarSU

Abstract. This article analyzes the subject of the crime related to the illegal acquisition or transfer of currency valuables. In the process of analyzing the composition of the crime, alongside the four main structural elements, it is appropriate to define and describe the subject of the crime, especially among the objective elements of the crime. Additionally, theoretical perspectives on the subject of the crime related to the illegal acquisition or transfer of currency valuables are also discussed.

Keywords: currency valuables, crime, subject, objective aspect, subjective aspect.

VALYUTA QIMMATLIKLARINI QONUNGA XILOF RAVISHDA OLISH YOKI O'TKAZISH JINOYATINING PREDMETI TAHLILI

Haydarov Jaloliddin Hamza o'g'li

Toshkent davlat yuridik universiteti

3-bosqich doktoranti,

E-mail: haydarovjaloliddin9@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada Valyuta qimmatliklarini qonunga xilof ravishda olish yoki o'tkazish jinoyatining predmeti tahlil qilinib, jinoyatning tarkibini tahlil qilish jarayonida jami to'rtta tarkibiy elementlar qatorida, ayniqsa jinoyat tarkibining obyektiv belgilari qatorida jinoyatning predmetini ham belgilab ta'rif berib o'tish maqsadga muvofiqdir. Shuningdek, jinoyat tarkibi yuzasidan valyuta qimmatliklarini noqonuniy olish yoki o'tkazish jinoyatining jinoyat predmeti yuzasidan bildirilgan nazariy qarashlar ham muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: valyuta qimmatliklari, jinoyat, predmet, obyektiv tomon, subyektiv tomon.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I3Y2025N63>

Kirish. Aynan jinoyatning predmetini aniqlash orqali ko'pgina hollarda qaysi bir bevosita obyektga zarar yetkazilganini hamda yetkazilgan zararining miqdor ko'rsatkichlari haqidagi ma'lumotlarni qo'lga kiritishimizga katta yordam bera oladi. Ko'pincha jinoyat predmetini jinoyat obyekti bo'lib hisoblanmish jinoyat qonunchiligi bilan qo'riqlanadigan ijtimoiy munosabatlar bilan bir xilda talqin etiladi yoki ularni ajratishda xato va kamchiliklarga yo'l qo'yiladi. Aslida esa jinoyatning predmeti bu aynan jinoyatchining huquqqa xilof qilmishi qarshi qaratilgan moddiyatdir. Misol tariqasida, jinoyat kodeksining 230¹-moddasi ya'ni "dalillarni qalbakilashtirish" jinoyatida jinoyatchi shaxs tomonidan qalbakilashtirilgan ma'lum jinoyat ishiga aloqador bo'lgan muhim ma'lumotlarni o'zida jamlagan dalil bu predmet sifatida baholansa, mazkur jinoyatning obyekti sifatida esa surishtiruv va dastlabki tergov bosqichlarida odil sudlovni manfaatlarini amalga oshirish bilan bog'liq ijtimoiy munosabatlar baholay olamiz.

Ammo biz jinoyatning predmetiga bunday qisqa va tor ma'nodagi ta'riflar bilan cheklanib qolishimiz noto'g'ri bo'ladi, sababi hozirda faqatgina moddiy narsalar tushunchasi o'zining ko'lami hamda doirasini kengaytirishiga to'g'ri kelmoqda. Xususan, ko'plab jinoyatlar uchun o'ziga xos predmet vazifasini bajarayotgan elektron ma'lumotlarning o'rni va soni keskin oshib ommalashib borayotgani hech kinga sir emas. Shu sababli jinoyatning predmetiga ilg'or huquqiy adabiyotlarga murojaat qilib tayangan holda jinoyat predmetini "idrok qilish, o'lchash, hisoblash hamda baholash kabi jihatlar bilan aniqlash imkoniyati mavjud bo'lgan tashqi (moddiy) dunyoning hodisalari yoki elementlari deya ta'rif berishimiz maqsadga muvofiq bo'ladi" [1, 61-bet]

Jinoyat predmeti – aybdor tomonidan jinoyat sodir etishda to'g'ridan-to'g'ri ta'sir ko'rsatiladigan narsa, buyum, predmet hisoblanadi. Jinoyat predmeti ma'lum bir jinoyatlarda jinoyat tarkibining asosiy belgisi hisoblansa, muayyan jinoyatlarda fakultativ belgi bo'lib keladi. Bu asosan, jinoyat predmeti orqali jinoyat sodir etilishi yoki sodir etilmasligiga bog'liqdir. Masalan, biz o'rganayotgan valyuta qimmatliklarini qonunga xilof ravishda olish yoki o'tkazish jinoyatida ham jinoyat predmeti hisoblangan valyuta qimmatliklari asosiy belgi bo'lib keladi.

Ushbu holatda jinoyat qurolini jinoyat predmetidan farqlab olishimiz lozim. Valyuta qimmatliklari valyutaviy jinoyatlarda, biz yuqorida qayd etganimizdek, jinoyat predmeti bo'lsa, korrupsiyaviy jinoyatlarda esa jinoyat quroli vazifasini o'taydi. Ya'ni, jinoyat predmeti ijtimoiy xavfli qilmish natijasida zarar yetkaziladigan narsa, buyum, predmetlar hisoblansa, jinoyat quroli esa jinoyat sodir etishga vosita, yordamchi bo'lib qatnashadi. Korrupsiyaviy jinoyatlarda, masalan, pora olish yoki pora berishda valyuta qimmatliklari ushbu jinoyat sodir etilishida yordamchi vazifasini bajaradi.

Jinoyat predmeti tushunchasi jinoyat sodir etishga qaratilgan haqiqiy obyekt yoki narsaga ishora qiladi. Bu jinoyatchining harakatlari yoki jinoyatning oqibatlarini bilan bog'liq bo'lgan jismoniy obyekt, joy yoki mulk bo'lishi mumkin. Jinoyat predmeti jinoyat tarkibini, uning malakasini va jazosini aniqlash uchun jinoyat huquqiy tizimda muhim ahamiyatga ega.

Metodologiya. Jinoyat tarkibining fakultativ belgisi sifatida ta'rif berilib, "predmetni u tufayli yoki uning ta'sirida obyektiv hayotda mavjud bo'lgan moddiy ma'nodagi narsalardir". Bu kabi qarashlarni rus huquqi olim va tadqiqotchilari, xususan A.V.Pashkovskaya, A.E.Jelinskiy, N.I.Vetrov va A.V.Naumovlar ham ta'kidlab, tasdiqlab o'tganlar.

Natija. Qimmatbaho toshlar va qimmatbaho metallardan yasalgan zargarlik va maishiy buyumlar sharhlanayotgan jinoyatning predmeti bo'la olmaydi. Yuqoridagi jinoyatda valyuta qimmatligi sifatida qimmatbaho metallar va toshlar jinoyat predmeti hisoblanib, ya'ni ularning sof shakli namoyon bo'lishi lozim. Qimmatli toshlardan zargarlik buyumlari yasashda turli xil kimyoviy qorishmalar ishlatilishi, ishlov berilishi natijasida o'zining aslligini yo'qotadi.

Qimmatbaho metallardan va qimmatbaho toshlardan yasalgan zargarlik hamda boshqa buyumlar — zeb-ziynat, maishiy hamda diniy ashyolar sifatida qo'llaniladigan, qimmatbaho metallardan va ularning qotishmalaridan yasalgan hamda ushbu Qonunda belgilangan eng past asillik darajalaridan kam bo'lmagan asillik darajalariga ega bo'lgan, shu jumladan bezakli ishlov berishning har xil turlaridan foydalanilgan, qimmatbaho toshlar va boshqa materiallar o'rnatilgan yoki o'rnatilmagan holda yasalgan buyumlar yoxud tabiiy yoki sun'iy materiallardan yasalgan, bezakli ishlov berishning har xil turlaridan foydalanilgan, qimmatbaho toshlar o'rnatilgan holda yasalgan buyumlar.

M.X.Rustamboyevning fikriga ko'ra, "Oltindan yasalgan zargarlik va maishiy buyumlar, shu bilan birga oltin lom va ularning parchasi jinoyat predmeti bo'la olmaydi. Shuningdek, ko'rinishi va holatidan qat'i nazar, boshqa qimmatbaho metallar va qimmatbaho toshlar (shu jumladan sun'iy toshlar ham) sharhlanayotgan qilmish predmeti bo'la olmaydi". Yuqoridagi fikrlarga asoslansak, oltin, ya'ni qimmatbaho metallardan yasalgan zargarlik va maishiy buyumlar sharhlanayotgan jinoyatning predmeti bo'la olmaydi.

Yuqoridagilarga asoslansak, qimmatbaho metallar yoki toshlar, ularning rezgilaridan yasalgan ro'zg'or, zargarlik buyumlari JK 177-moddasi tarkibini tashkil qilmaydi.

Muhokama. JK 177-moddasida qimmatbaho metallar va toshlar jinoyat predmeti bo'la olmaydi, qonun chiqaruvchi faqatgina sof quyma oltinni valyuta qimmatligi qatoriga kiritadi. Biroq qimmatbaho metallar va toshlarning noqonuniy aylanmasi ham mamlakat iqtisodiy hayotiga salbiy ta'sir o'tkazishini hisobga olsak, JKga yangi modda qo'shilishi hisobiga erishishimiz mumkin.

Jinoyat predmeti sifatida qimmatbaho metallar yoki toshlardan yasalgan zargarlik, ro'zg'or hamda ularning rezgilarini ko'rib chiqamiz. Qonun chiqaruvchi bevosita JK VIII bo'limida keltirib o'tganidek, qimmatbaho metallar yoki toshlardan yasalgan zargarlik, ro'zg'or hamda ularning rezgilari JK 177-moddasi tarkibini bermaydi, ya'ni jinoyat predmeti hisoblanmaydi.

Qimmatbaho metallar yoki toshlardan yasalgan zargarlik buyumlari deganda, tarkibida asillik darajasiga muvofiq qimmatbaho metallar yoki toshlar ishlatilgan zargarlik mahsulotlarini tushunamiz. O'zbek tilining izohli lug'atida zargarlik tushunchasiga quyidagicha ta'rif beriladi: zargar hunarini egallaganlik; qimmatbaho metallar va toshlardan bezaklar yasash; Bozorda zargarlar joylashgan rasta, qator; zargarlar yashaydigan mahalla. Demak, yuqoridagilarga asosanib xulosa qilsak, bezaklar hamda turli qimmatbaho metallar va toshlar ishlatilgan zargarlik buyumlari jinoyat predmeti bo'la olmaydi.

Qimmatbaho metallar yoki toshlardan yasalgan ro'zg'or buyumlari deganda, doimiy hayotimiz davomida keng foydalanadigan hamda qimmatbaho metallar yoki toshlar ishlatilgan buyumlar tushuniladi. Jumladan, kundalik hayomizda doimiy foydalaniladigan hamda qimmatbaho metall yoki tosh ishlatilgan soat, kanselyariya mahsulotlari, kiyimlarimiz yoki boshqa buyumlar.

Qimmatbaho toshlar yoki metallarning rezgilari bu – ushbu qimmatbaho metallar yoki toshlarning parchalaridan tayyorlangan yoki yasalgan buyumlar hisoblanadi. Rezi so'zi o'zbek tilining izohli lug'atida keltirilishicha, Qiyqindi charm; qiyqim-qiyqim charmlar degan ma'noni anglatadi.

Yuqoridagilarga asoslansak, qimmatbaho metallar yoki toshlar, ularning rezgilaridan yasalgan ro'zg'or, zargarlik buyumlari JK 177-moddasi tarkibini tashkil qilmaydi.

Biroq, ijtimoiy hayot rivoji bilan mavjud qonunchilikka yarim qimmatbaho toshlar tushunchasi ham kirib keldi. **Yarim qimmatbaho toshlar** — bu dekorativ go'zallik va qimmatli xususiyatlarga ega bo'lgan, ammo "qimmatbaho toshlar" toifasiga kirmaydigan, tabiiy minerallarni tavsiflash uchun ishlatiladigan atama. Ular ko'pincha zargarlik buyumlarida ishlatiladi va o'ziga xos jozibaga ega [5, 5-bet].

Yarim qimmatbaho toshlar tuzilishi, rangi, yorqinligi va boshqa xususiyatlari bilan farq qilishi mumkin. Yarim qimmatbaho toshlarga agat, turmalin, oniks, labradorit, ametist, sitrin, jadeit kabi toshlar kiradi.

Sintetik qimmatbaho toshlar yoki laboratoriyada o'stirilgan toshlar deb ham ataladigan sun'iy toshlar tabiiy qimmatbaho toshlarni taqlid qiluvchi inson tomonidan yaratilgan toshlardir. Ular tabiatda toshlarni hosil qiluvchi tabiiy jarayonlarni takrorlash orqali, lekin laboratoriya sharoitida yaratiladi [6, 110-114-bet].

Sun'iy qimmatbaho toshlar tabiiy analoglariga juda yaqin tashqi xususiyatlarga ega, ular rang, shaffoflik va boshqa optik xususiyatlarni o'z ichiga olishi mumkin. Ular olmos, zumrad, yoqut, safir va boshqalar kabi turli xil qimmatbaho toshlarni taqlid qilish uchun yaratilgan.

Sun'iy qimmatbaho toshlarning afzalliklari va kamchiliklari bor bo'lib, afzalligi narxda bilinadi, sun'iy toshlar ko'pincha tabiiylariga qaraganda ancha arzon. Shuningdek, sun'iy toshlar tabiiy toshlar orasida topish qiyin bo'lishi mumkin bo'lgan noyob shakl va ranglarda yaratilishi mumkin.

Ba'zi tabiiy toshlardan farqli o'laroq, sun'iy toshlar odatda vaqt o'tishi bilan o'z qiymatini saqlamaydi yoki oshirmaydi. Ba'zi sun'iy toshlarni tabiiy toshlardan ajratish qiyin bo'lishi mumkin, bu esa sotib olish va sotishda muammo tug'dirishi mumkin.

Qimmatbaho toshlar va sun'iy toshlar kelib chiqishi, xususiyatlari va narxi bilan bog'liq sezilarli farqlarga ega. Bular orasidagi asosiy farqlar olmos, yoqut, zumrad va safir kabi qimmatbaho toshlar tabiatda millionlab yillar davom etadigan geologik jarayonlar natijasida hosil bo'ladi.

Farqning mohiyati shundaki, qimmatbaho toshlar tabiatda hosil bo'lgan tabiiy minerallardir, sun'iy toshlar esa tabiiy toshlarning xususiyatlarini taqlid qila oladigan inson tomonidan yaratilgan analoglardir.

Yuqoridagi holatda e'tibor berishimiz lozim bo'lgan yana bir jihat – bu, sun'iy toshlar jinoyat predmeti hisoblanmaydi hamda jinoyat tarkibini tashkil qilmaydi.

Sintetik qimmatbaho metallar deb ham ataladigan sun'iy qimmatbaho metallar tabiiy qimmatbaho metallarning xususiyatlari va ko'rinishini taqlid qiluvchi inson tomonidan yaratilgan metall materiallardir. Ushbu metallar turli xil ishlab chiqarish jarayonlari va texnologiyalaridan foydalangan holda yaratilgan.

Sun'iy qimmatbaho metallar odatda zargarlik sanoatida va qimmatbaho metallarning yuqori qiymati va jozibali ko'rinishi muhim bo'lgan boshqa sohalarda qo'llaniladi.

Shuni ta'kidlash kerakki, sun'iy qimmatbaho metallar tabiiy qimmatbaho metallarga nisbatan arzon narxga ega bo'lishi mumkin, ammo ular ma'lum kontekstlarda, masalan, arzonroq zargarlik buyumlarini yaratish yoki dizayn tajribalari uchun foydali bo'lishi mumkin.

Farqning mohiyati shundaki, qimmatbaho metallar noyob xususiyatlarga va qiymatga ega bo'lgan tabiiy minerallardir, sun'iy qimmatbaho metallar esa qimmatbaho metallarning xususiyatlarini taqlid qiladigan, ammo ularning tabiiy tuzilishi va o'ziga xosligiga ega bo'lmagan inson tomonidan yaratilgan materiallardir.

Aynan jinoyatning predmetini aniqlash orqali ko'pgina hollarda qaysi bir bevosita obyektga zarar yetkazilganini hamda yetkazilgan zararining miqdor ko'rsatkichlari haqidagi ma'lumotlarni qo'lga kiritishimizga katta yordam bera oladi. Ko'pincha jinoyat predmetini jinoyat obyekti bo'lib hisoblanmish jinoyat qonunchiligi bilan qo'riqlanadigan ijtimoiy munosabatlar bilan bir xilda talqin etiladi yoki ularni ajratishda xato va kamchiliklarga yo'l qo'yiladi. Aslida esa jinoyatning predmeti bu aynan jinoyatchining huquqqa xilof qilmishi qarshi qaratilgan moddiyatdir. Misol tariqasida, jinoyat kodeksining 230¹-moddasi ya'ni "dalillarni qalbakilashtirish" jinoyatida jinoyatchi shaxs tomonidan qalbakilashtirilgan ma'lum

jinoyat ishiga aloqador bo'lgan muhim ma'lumotlarni o'zida jamlagan dalil bu predmet sifatida baholansa, mazkur jinoyatning obyekti sifatida esa surishtiruv va dastlabki tergov bosqichlarida odil sudlovni manfaatlarini amalga oshirish bilan bog'liq ijtimoiy munosabatlar baholay olamiz.

Ammo biz jinoyatning predmetiga bunday qisqa va tor ma'nodagi ta'riflar bilan cheklanib qolishimiz noto'g'ri bo'ladi, sababi hozirda faqatgina moddiy narsalar tushunchasi o'zining ko'lami hamda doirasini kengaytirishiga to'g'ri kelmoqda. Xususan, ko'plab jinoyatlar uchun o'ziga xos predmet vazifasini bajarayotgan elektron ma'lumotlarning o'rni va soni keskin oshib ommalashib borayotgani hech kimga sir emas. Shu sababli jinoyatning predmetiga ilg'or huquqiy adabiyotlarga murojaat qilib tayangan holda jinoyat predmetini "idrok qilish, o'lchash, hisoblash hamda baholash kabi jihatlar bilan aniqlash imkoniyati mavjud bo'lgan tashqi (moddiy) dunyoning hodisalari yoki elementlari deya ta'rif berishimiz maqsadga muvofiq bo'ladi" [7, 61-bet].

Xulosa. Yuqoridagilarga asoslanib xulosa qilsak, tahlil qilinayotgan JK 177-moddasida jinoyat predmeti chet el valyutasi, chet el valyutasida chiqarilgan qimmatli qog'ozlar va to'lov hujjatlari, sof quyma oltin hisoblanadi. Biroq, qimmatbaho metallar, qimmatbaho toshlar, yarim qimmatbaho metallarning noqonuniy aylanmasi ham jinoyat qonunchiligi qo'riqlashi lozim bo'lgan obyektlardan biri ekanligini hisobga olsak, qimmatbaho metallar, yarim qimmatbaho metallar, qimmatbaho toshlarning ham qonunga xilof aylanmasi uchun jinoiy javobgarlik belgilanishi maqsadga muvofiq, deb hisoblaymiz.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Лукьянова, Анастасия Александровна. Уголовная ответственность за подделку, сбыт и использование поддельных документов : диссертация ... кандидата юридических наук : 12.00.08 / Лукьянова Анастасия Александровна; [Место защиты: Моск. гос. ун-т им. М.В. Ломоносова]. - Москва, 2017. - 266 с. 61 bet.
2. Курс уголовного права. Общая часть. Т.1: учение о преступлении / под ред. Н.Ф.Кузнецовой. С. 210.
3. Уголовное право России: в 2 т. : учебник для вузов / под ред. А.Н.Игнатова, Ю.А.Красикова. М.: Издательство Норма, 2000. Т. 1. С. 111.
4. Наумов А.В. Российское уголовное право : курс лекций. Общая часть. М.: Юридическая литература, 2004. Т. 1. С. 184.
5. Кучеров И. И. Драгоценные металлы и камни: актуальное правовое регулирование: моногр. М., 2021.
6. Спектор Л. А., Махмудов М. М. Уголовная ответственность за незаконный оборот драгоценных металлов, природных драгоценных камней или жемчуга // Вестник Алтайской академии экономики и права. 2019. № 6-2. С. 110–114.
7. Уголовная ответственность за подделку, сбыт и использование поддельных документов : диссертация ... кандидата юридических наук : 12.00.08 / Лукьянова Анастасия Александровна; [Место защиты: Моск. гос. ун-т им. М.В. Ломоносова]. - Москва, 2017. - 266 с. 61 bet.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 3 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).